

i Voorwoord

2 1 Inleiding >

3 2 Bouwkunst >

4 3 Beeldende kunst >

5 4 Muziek >

6 5 Drama en dans >

Voorwoord

In dit eerste deel van de *ART-History*-reeks leer je over de westerse kunst en cultuur van grofweg de elfde tot en met de veertiende eeuw. Je zult zien dat het leven, en dus ook de kunst, grotendeels in dienst stonden van het christelijke geloof.

De informatie uit je leerboek kun je toepassen bij de vragen uit dit vragenblok.

Via de menubalk aan de linkerkant van je scherm kun je door de uitgave navigeren. Door op een afbeelding te klikken, kun je deze vergroten en volledig bekijken. Soms zie je pijltjes naast een afbeelding staan. Daarmee kun je een volgende afbeelding of filmpje bekijken terwijl je op dezelfde pagina blijft. Helemaal onderaan elke pagina kun je naar de vorige of volgende pagina doorklikken.

ART-History Cultuur van de kerk

in de 11e t/m de 14e eeuw

Onlinevragenblok

Blok 3 De zwarte dood

1 André van Duren, *Mariken*, fragment (2007).

2 Ingmar Bergman, *Het zevende zegel*, fragment (1957).

Bekijk video 1.

In het filmfragment uit *Mariken* vertelt de voerman aan Mariken over een uitbraak van de pest. In het gesprek relateert de voerman het bidden van de mensen als 'allemaal angst'.

1. Leg uit waarom die visie niet strookt met de middeleeuwse visie op de zwarte dood.

Bekijk video 2.

Het voortdurend uitbreken van de pest droeg bij aan het ineenstorten van de economie in grote delen van het westen. Niet alleen de vele doden, maar ook de vele boetelingen (flagellanten) droegen daaraan bij. Ingmar Bergman liet de flagellanten zien in zijn film *Het zevende zegel*, waar ze een feestvierend dorp de schrik op het lijf jagen. In de scène trekt een groep jammerend en klaagliederen zingend het dorp binnen.

2. Waaraan kun je zien dat het flagellanten zijn? Noem vier aspecten.

De leider van de groep spreekt de feestvierders toe. Hij kijkt duidelijk op ze neer.

3. Noem drie zaken waaruit dit blijkt.

Bekijk video 1 en 2.

De regisseurs van *Mariken* en *Het zevende zegel* verbeeldden hun visie van de middeleeuwen ieder op een eigen manier.

4. Noem vanuit de fragmenten twee verschillen in de verbeelding van de middeleeuwen.

De prediker uit *Het zevende zegel* en de voerman uit *Mariken* hebben ieder hun eigen idee over de zwarte dood.

5. Leg uit wat het verschil tussen hun ideeën is.

Blok 4 Het geloof

Hel en vagevuur.

Muurschildering in de Sint-Thomaskerk in Salisbury, detail (midden 15^e eeuw). Foto via The Times/Phil Yeomans BNPS.

Bekijk de video.

De middeleeuwen zijn doortrokken van religie. Deze religie is gebaseerd op de christelijke heilsgeschiedenis. Leg in het kort uit wat de christelijke heilsgeschiedenis inhoudt.

1. Betrek de schepping, de verlossing en het laatste oordeel in je antwoord.

De kerk en de christelijke heilsgeschiedenis waarop deze gebaseerd is, hebben grote invloed op de hele maatschappij. Het laatste oordeel en de begrippen 'goed en kwaad' spelen daarbij een grote rol.

2. Leg uit waaruit die invloed bestaat en betrek het begrip 'ziel' hierbij.

3. Leg uit waarom de zorg voor je ziel voor de middeleeuwer belangrijker is dan de zorg voor je lichaam.

De middeleeuwen maken net als wij soms fouten, ze zondigen soms. Toch zijn de middeleeuwen niet doordrenkt van somberheid en pessimisme over het hiernamaals. Blijkbaar is niet iedere zonde fataal voor de toekomst van je ziel.

4. Leg kort uit waarom niet.

Bekijk de video en de afbeelding.

In de video is een muurschildering te zien over het laatste oordeel. Op de afbeelding zie je een detail van deze muurschildering. Een van de redenen waarom de middeleeuwse mens zich verzoent met zijn, soms harde, lot is het feit dat tijdens het laatste oordeel iedereen gelijk behandeld gaat worden.

5. Hoe laat de maker de kerkgangers zien dat God bij het laatste oordeel geen onderscheid maakt tussen de klassen?

Blok 12 De hofdans

Alla Danza Praha, Amoruso: Ballo tre ballano en Ballo francese in doi, choreografie Giovanni Ambrosio da Pesaro, reconstructie A. William Smith en Radek Baňkowski, muziek Fremitus Aetheris, Tsjechië (2016).

De kennis die we bezitten over dans in de middeleeuwen komt met name vanuit de hofdans. Deze hofdansen bestaan vooral uit plechtige bewegingen, zoals pasjes en buigingen, en worden ook wel basses dances genoemd. De naam betekent 'lage dans', omdat er niet bij werd gesprongen zoals in de 'hoge dans'.

1. Waarom moesten deze hofdansen wel uit gestileerde lage bewegingen bestaan?

Bekijk de video.

2. Hoe kun je aan de kleding van de dansers zien dat ze rijke hovelingen uitbeelden? Geef één kenmerk van de kleding van de vrouwen en een kenmerk van de kleding van de mannen.

Bekijk de afbeelding.

Dit is een pagina uit een manuscript van Giovanni Ambrosio da Pesaro, de dansmeester die de choreografie van de dans in de video heeft verzonnen. In het manuscript geeft Guillermo instructies voor dansen, maar spreekt ook over het belang van de houding, het geheugen, en de muzikaliteit van de danser. Guillermo noemt de dans een nobele kunst.

3. Hoe is de hoofse liefde gesymboliseerd in de hofdans?

4. Wat was de invloed van de hoofse liefde op het leven van hoogmiddeleeuwse vrouwen?

5. De kerk had geen moeite met deze hofdans. Leg dit uit.